

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΓΣΠ ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ

Έφη Καραθανάση - Θάνος Δογάνης

Η εισήγηση εστιάζεται σε μια προσπάθεια που θα καταβληθεί για ένα μεγαλεπήβολο και σοβαρό εγχείρημα που αφορά την απογραφή των Τσιγγάνων στην Ελλάδα με τη χρήση των Γ.Σ.Π. Η ανάγκη της απογραφής είναι πραγματική και επίκαιρη, και θα στηρίξει την συστηματική πολιτική που αφορά την ένταξη των Τσιγγάνων, η οποία ασκείται τόσο από την πλευρά της πολιτείας, όσο και από την πλευρά των Δήμων που είναι υποδοχείς των Τσιγγάνων, οι περισσότεροι από τους οποίους συγκρότησαν ένα διαδημοτικό Δίκτυο. Παράλληλα η Ομοσπονδία των Συλλόγων των Τσιγγάνων, ασκεί κι αυτή με τη σειρά της μια πολιτική διεκδικήσεων σε κεντρικό επίπεδο σε συνδυασμό με τους κατά τόπους Συλλόγους τους.

Η πολιτική που ασκείται από την Πολιτεία συνοψίζεται στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για την κοινωνική ένταξη των Τσιγγάνων, που συγκροτήθηκε από την ΕΕΤΑΑ και περιλαμβάνει δράσεις με μελέτες και έργα, σε όλους τους τομείς.

- Κατοικία (Άξονας 1)
 - Δημιουργία νέων οικισμών (Μέτρο 1) συμπεριλαμβανομένης της αγοράς / παραχώρησης γης, του πολεοδομικού και χωροταξικού Σχεδιασμού, των δικτύων υποδομής – έργων διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, της δημιουργίας υποδομών για την παροχή Κοινωνικών Συνοδευτικών Υπηρεσιών
 - Βελτίωση υφιστάμενων κατοικιών (Μέτρο 2)
- Οικιστικό Περιβάλλον
 - Βελτίωση σε υφιστάμενους οικισμούς (Μέτρο 3) συμπεριλαμβανομένων των προαναφερθέντων δράσεων στο Μέτρο 1.
 - Οργάνωση Υποδομών Κατασκηνώσεων για διερχόμενους πληθυσμούς (Μέτρο 4) συμπεριλαμβανομένων της αγοράς γης, των δικτύων υποδομής και έργων διαμόρφωσης περιβάλλοντος και της δημιουργίας υποδομών για κοινόχρηστες εξυπηρετήσεις.
- Υπηρεσίες (Άξονας 2)
 - Υπηρεσίες παρεχόμενες από δομές (Μέτρο 1) όπου συμπεριλαμβάνονται η Κατάρτιση, η προώθηση στην απασχόληση και η Εκπαίδευση

- Υπηρεσίες παρεχόμενες από ΟΤΑ, (Μέτρο 2) όπου συμπεριλαμβάνεται Υγεία – Πρόνοια, Πολιτισμός, Αθλητισμός και Επιμόρφωση.

Η άσκηση ωστόσο μιας ολοκληρωμένης πολιτικής σε πανελλαδικό επίπεδο σε όλους τους τομείς δράσεων απαιτεί τη γνώση του πληθυσμού με συγκεκριμένα ποσοτικά στοιχεία σε πανελλαδικό επίπεδο.

Τα στοιχεία όμως που υπάρχουν είναι αποσπασματικά, στηρίζονται σε

- Επιτόπιες έρευνες για την υλοποίηση τοπικών σχεδίων
- Στοιχεία του Διαδημοτικού Δικτύου
- Παλιές έρευνες της ΔΕΠΟΣ, ΝΕΛΕ
- Στοιχεία που συγκεντρώνονται τώρα στις Περιφέρειες.

Ελάχιστα από αυτά όμως είναι πρωτογενή. Σχεδόν όλα στηρίζονται σε πληροφορίες και δεν έχουν διαχρονική αξία. Η άσκηση όμως τομεακών πολιτικών σε πανελλαδικό επίπεδο έχει απόλυτη ανάγκη ποσοτικών στοιχείων η έλλειψη των οποίων θα προκαλέσει προβλήματα δυσλειτουργίας στη ροή Προγράμματος και θα παρουσιάζει ελλείψεις.

Ενδεικτικά παραδείγματα πολιτικών που αναγγέλθηκαν και δεν στηρίζονται σε δεδομένα απογραφικά στοιχεία είναι:

- Η έγκριση 90 δις δρχ για την υλοποίηση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος προήλθε από μια αμφίδρομη προσέγγιση:
 - Σαφώς από τον γενικό επιμερισμό των συνολικών αναγκών της χώρας, όπου για πρώτη φορά συμπεριλαμβάνονται και αυτές των Τσιγγάνων
 - Την ποιοτική και όχι ποσοτική καταγραφή των δεδομένων στις διάφορες τσιγγάνικες ομάδες όσες και όπου αυτές έχουν καταγραφεί, ικανές όμως να δώσουν ένα ποιοτικό και μόνον πλαίσιο αναγκών μη δυνάμενων να ποσοτικοποιηθούν και την συνέχεια να ιεραρχηθούν.
- Η Υπ. Απόφαση που αφορά την χορήγηση 1000 επιδοτούμενων δανείων με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου, που υποδηλώνει περισσότερο βούληση, παρά πρακτική επίλυση του ζητήματος, αφού δεν έχει εγγραφεί ο πραγματικός αριθμός δικαιούχων.

Επίσης με βάση τα πραγματικά δεδομένα και στοιχεία θα μπορούσαν να αναθεωρηθούν οι ποσοτώσεις που κατ'αρχήν έγιναν στους διάφορους τομείς

δράσεων του Προγράμματος ή και στον καθένα από αυτούς, όπως π.χ στον τομέα της κατοικίας όπου το ποσοστό χρηματοδότησης των αναπλάσεων σε τσιγγάνικες γειτονιές μέσα στον αστικό ιστό πιθανόν είναι πολύ μικρό έναντι του ποσοστού που αφορά την κατασκευή νέων τσιγγάνικων γειτονιών, ή κατ'αντιστοιχία το ποσοστό χρηματοδότησης επισκευής ήδη υφιστάμενων κατοικιών, να είναι πιθανόν πολύ μικρό έναντι του ποσοστού κατασκευής νέων κατοικιών.

Με βάση όλα τα προαναφερθέντα η απογραφή των Τσιγγάνων είναι απόλυτα επίκαιρη και αναγκαία ενέργεια ικανή να δώσει τα απαραίτητα για την υλοποίηση και την παρακολούθηση του πανελλαδικού προγράμματος κοινωνικής ένταξης των Τσιγγάνων. Το περιεχόμενο επομένως, τα στοιχεία της απογραφής πρέπει να ανταποκρίνονται στις προαναφερθείσες ανάγκες, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να προσαρμοσθούν στην κοινωνική ιδιαιτερότητα της κοινωνίας των Τσιγγάνων, όπως εξάλλου ο τρόπος της απογραφής, η μεθοδολογία της υλοποίησής της, κλπ.

Αυτά τα δύο ζητήματα απαιτούν μια εστίαση του φακού ενδιαφέροντος του τόσο σοβαρού εγχειρήματος προκειμένου να αποβεί λυσιτελής.

Κατ'αρχήν όσον αφορά το περιεχόμενο φαίνεται πασιφανές ότι τα ζητούμενα απογραφικά στοιχεία πρέπει τουλάχιστον να ανταποκρίνονται στους τομείς των δράσεων του Ολοκληρωμένου Προγράμματος του οποίου την υλοποίηση και την παρακολούθηση θα κληθεί μεσοπρόθεσμα να εξυπηρετήσει, η απογραφή. Στόχος είναι να δοθούν στοιχεία που να συνθέτουν ένα ομοιογενές πλαίσιο του οποίου τα συμβατά στοιχεία να είναι ικανά να συγκριθούν αυτοτελώς ή συνδυαζόμενα μεταξύ τους. Επιδιωκόμενο επίσης θα είναι, πολλά περισσότερα στοιχεία να επεξεργασθούν δευτερογενώς ώστε να δίνουν προοπτικές συνθετικής σκέψης και επομένως προοπτικές εμβάθυνσης για τις νέες πολιτικές προκειμένου να είναι λυσιτελείς. Αδιαμφισβήτητη παράμετρος θα πρέπει να είναι η χωρική, αφού κατ'αρχήν βαθμιαία αναγνωρίζεται στο ευρύτερο επιστημονικό επίπεδο η ανάγκη διαχείρισης της πληροφορίας της κοινωνιολογικής έρευνας στο επίπεδο του χώρου. Στο θέμα των Τσιγγάνων, η παράμετρος αυτή έχει ακόμα μεγαλύτερη σημασία δεδομένης της κοινωνικής τους ιδιαιτερότητας που είναι η κινητικότητα, η οποία έχει εντοπισθεί, αλλά και ο βαθμός ένταξής της και ο συντελεστής βαρύτητάς της, που στις διάφορες πολιτικές δεν έχει ακόμα σταθμιστεί, ή τουλάχιστον δεν έχει σταθμισθεί σωστά.

Το βέβαιο είναι ότι μετά από την ολοκλήρωση της απογραφής οι ερμηνείες θα έχουν μεγαλύτερο πεδίο συγκλίσεων και επομένως κοινά πεδία δράσης και

διεπιστημονικών προσεγγίσεων, τόσο για την χάραξη και την υλοποίηση πολιτικών σε πανελλαδικό αλλά και τοπικό επίπεδο, όσο για την θεώρηση του ζητήματος της πολιτικής διεκδικήσεων από την Ομοσπονδία και τους Συλλόγους. Με αυτή τη λογική η πρόταση του περιεχομένου πρέπει να τύχει έγκρισης και συναίνεσης τόσο από την ίδια την Πολιτεία που θα την χρηματοδοτήσει, όσο και από τους ίδιους τους Τσιγγάνους, από τα ανάλογα όργανα εκπροσώπησής τους.

Δημογραφικά στοιχεία: Αριθμός οικογενειών, αριθμός μελών και ηλικία τους, Οικογενειακή Κατάσταση, πολιτογράφηση

Μετακινήσεις : Λόγος μετακίνησης, περιοδικότητα, χρόνος και περιοχή μετακινήσεων, μέσο μετακίνησης, μέλη που μετακινούνται

Απασχόληση : Επαγγέλματα που ασκεί το κάθε μέλος, εργαζόμενα μέλη και ηλικία τους, χρόνος απασχόλησης, αναγκαιότητα μετακίνησης, τρόπος γνώσης του επαγγέλματος, επιμέρους ερωτήσεις για κάθε κατηγορία επαγγέλματος και για τη βούλησή τους, άνεργα μέλη και ηλικία τους.

Εκπαίδευση : Επίπεδο γνώσεων του κάθε μέλους της οικογένειας και ανάλογη ηλικία. Λόγος αναστολής των σπουδών.

Κατοικία : Είδος κελύφους (σπίτι, καλύβα, αντίσκηνο). Εκτίμηση του απογραφέα για τα μ², αριθμός δωματίων, εξυπηρετήσεις (κουζίνα, WC), Υποδομές, Εξοπλισμός. Χρόνος διαμονής στο συγκεκριμένο κέλυφος, χρόνος κατασκευής του, προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Αν πρόκειται για σπίτι: ιδιοκτησιακό καθεστώς (ιδιόκτητο, νοικιασμένο, παραχωρημένο), τίτλος ιδιοκτησίας (σε ποιόν ανήκει) – Όροφοι, αριθμοί κατοικιών, καταγραφή της βούλησής τους.

Η απογραφή ωστόσο πρέπει να λάβει υπόψη της την κοινωνική ιδιαιτερότητα των Τσιγγάνων. Η τσιγγάνικη κοινωνία είναι πολυμερής. Επιπλέον είναι κλειστή. Η κοινωνική και βιολογική αναπαραγωγή δηλαδή γίνεται στο πλαίσιο της ίδιας της κοινωνίας, και της ίδιας της φάρας, ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από το δυαδικό σύστημα της μετακίνησης και της εδραιοποίησης, τα οποία εναλλάσσονται κατά χρονικά μη – τακτά διαστήματα, μεγάλα ή μικρά, για οικονομικούς ή κοινωνικούς λόγους. Σε κάθε περίπτωση η τσιγγάνικη κοινωνία δεν είναι ούτε εδραία, ούτε νομαδική, σύμφωνα με τα πρότυπα των μέχρι τούδε συστηματικών ταξινομήσεων, που έχουν γίνει από τις επιστήμες της Κοινωνιολογίας και της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας.

Η χιλιόχρονη πλέον ιστορία των Τσιγγάνων είναι η ιστορία της εναλλαγής της μετακίνησης και της εδραιποίησής τους. Παρατηρείται ένα συνεχώς εξελισσόμενο κοινωνικό γίνεσθαι στο χώρο. Η τσιγγάνικη κοινωνία δεν έχει ποτέ εκφρασθεί δια του ιστορικού χρόνου στο χώρο. Είναι ένας συνεχώς εξελισσόμενος στο χώρο «κοινωνιο-χώρος» και «βιο-χώρος». Η κινητικότητα χαρακτηρίζει όλες τις πτυχές της κοινωνικής τους δομής και γι' αυτό δεν χαρακτηρίζονται ως εδραίοι, ακόμα και όταν φαίνεται στα μάτια της περιρρέουσας κοινωνίας ότι είναι. Γι' αυτό όταν φαίνεται ότι είναι εδραίοι, αποκαλούνται «εδραιωποιημένοι» γιατί τις περισσότερες φορές τις παρατεταμένες περιόδους εδραιοποίησης ακολουθούν περίοδοι μετακινήσεων, και πάντως σε κάθε περίπτωση η κινητικότητα είναι συνυφασμένη. Κατ' αντιστοιχία του δυαδικού συστήματος, της εναλλαγής της εδραιοποίησης και των μετακινήσεων παρατηρείται εναλλαγή των κελυφών από την ίδια τσιγγάνικη ομάδα, που την μια περίοδο χρησιμοποιεί το σπίτι, κι άλλοτε την καλύβα ή και το τσαντίρι, πολλές φορές μάλιστα κατά τη διάρκεια του έτους. Η χρήση του χώρου είναι ίδια, σαν όλα να είναι ένα κέλυφος, που απλά αλλάζει υλικά κατασκευής, σαν νάναι ένα τσαντίρι που σήμερα είναι εδώ και αύριο αλλού. Η χρήση αυτή συνοπτικά συνίσταται στη ζωή έξω-στο ύπαιθρο, στη ζωή ως ομάδα, όπου η συγγένεια αποτελεί τον ιστό της άρθρωσής της και της συνοχής της, που κατά βάση εκφράζεται και στο χώρο, όπου η ενδοκοινωνική συλλογική ιδιωτικότητα επικρατεί, ως απόρροια της κλειστής κοινωνικής δομής και ατομική ή οικογενειακή ιδιωτικότητα δεν υπάρχει στο πλαίσιο της συγγένειας, και της ομάδας επομένως.

Η κοινωνική στρατηγική παράλληλα, τους οδηγεί να ζουν πλάι στις περιρρέουσες κοινωνίες και ποτέ απομακρυσμένοι – απομονωμένοι. Έτσι έχουν κλειστή κοινωνική δομή που βασίζεται στην συγγένεια και ανοικτή οικονομική δομή που επιτρέπει την «οικονομική συνεργασία» με την μη-τσιγγάνικη κοινωνία. Συνήθη επαγγέλματα επιλέγονται από το περιθώριο της οικονομίας και έχουν απόλυτη σχέση με την κινητικότητα ή τουλάχιστον με τη μη-σταθερότητα χρόνου, τόπου απασχόλησης και εντολοδόχου – εργοδότη. Η ιστορία των Τσιγγάνων πάντως φαίνεται ελκυστική, καθώς μέσα από ένα αέναο ταξίδι στο χώρο και το χρόνο επιβίωσαν, γράφοντας μια ξεχωριστή ιστορία παράλληλης διαβίωσης με την περιρρέουσα, την κυρίαρχη κοινωνία, χωρίς να χαθούν στη χοάνη του εκάστοτε πολιτισμού, να αφομοιωθούν από τα διάφορα επικρατούντα κοινωνικοοικονομικά συστήματα. Από τα ιστορικά στοιχεία, που ανάγονται σε μια χιλιετία, από σύγχρονες μελέτες, φαίνεται να διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο η ελάχιστη επαφή των δύο κοινωνιών στο χώρο που κυρίως αναπτύσσεται στο οικονομικό πεδίο. Αναφέρεται ότι ζούσαν πάντα στο

περιθώριο των πόλεων και των οικισμών, έξω από τα κάστρα, στα σταυροδρόμια των επαρχιακών και αστικών δρόμων, μακριά από τον οικιστικό ιστό. Μέχρι σήμερα ζουν στις πιο υποβαθμισμένες περιαστικές περιοχές, συχνά δίπλα στις πιο ασύμβατες προς την κατοικία χρήσεις γης – νεκροταφεία, σκουπιδοτόποι, βιομηχανικές περιοχές, εκφράζοντας εκεί, στο περιθώριο των πόλεων και μόνον στον δικό τους τόπο διαμονής τα έντονα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας τους.

Με βάση αυτή την ιδιαιτερότητα καθίσταται σαφές ότι η προσέγγιση ενός μη-Τσιγγάνου δεν είναι μια απλή διαδικασία και επομένως δεν είναι εύκολη η κατανόηση της τσιγγάνικης κοινωνίας, του τρόπου ζωής. Συνήθεις τρόποι προσέγγισης είναι οι συνεντεύξεις, τα κλειστά ερωτηματολόγια που δεν λαμβάνουν υπόψη την διαφορετικότητα στους κώδικες επικοινωνίας, και πόσο μάλλον τη διγλωσσία. Τα δεδομένα της μιας κοινωνίας δεν είναι ίδια για την άλλη. Ο στόχος της έρευνας, της μελέτης συχνά δεν επιτυγχάνεται καθώς αντιμετωπίζει μια κοινότητα που διατηρεί κλειστή την κοινωνική της δομή στον μη-Τσιγγάνο επισκέπτη. Τώρα η συμμετοχική παρατήρηση, ως μεθοδολογική προσέγγιση, που απαιτεί βαθιά γνώση της κοινωνίας και μακροχρόνια παρατήρηση δια της συμμετοχής και συμμετοχή δια της παρατήρησης στην συγκεκριμένη ομάδα-χρήστη, κρίνεται ως η πλέον αποτελεσματική μορφή κατανόησης της κοινωνίας και «ανάγνωσης» του χώρου, όπως αυτή τον δομεί. Αποτελεί ταυτόχρονα το πρώτο βήμα-προϋπόθεση για την συμμετοχή των ίδιων των μελλοντικών χρηστών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του. Στις περιπτώσεις αυτές η κοινωνική ομάδα θα πρέπει να συμμετέχει ισότιμα μαζί με τους φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης, που σε τοπικό επίπεδο δύνανται να είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Όπως γίνεται κατανοητό, η επιχειρούμενη απογραφή αποτελεί μια εξαιρετικά ευαίσθητη ενέργεια που πιθανόν θα αποβεί αλυσιτελής αν δεν ληφθούν υπόψη οι παραπάνω παράγοντες. Φυσικά δεν είναι δυνατόν να τηρηθεί η πλέον ενδεδειγμένη μέθοδος, της συμμετοχικής παρατήρησης, αλλά ούτε είναι δυνατόν μια δεδομένη στιγμή να εμφανισθεί ο «απογραφέας» στην τσιγγάνικη γειτονιά, αναζητώντας τα στοιχεία μέσα από τα τυπικά ερωτηματολόγια.

Η μέθοδος της απογραφής πρέπει να εξισορροπήσει ανάμεσα στις δύο μεθόδους με βαρύνουσα σημασία την αποδοχή της ομάδας των απογραφέων από την κοινότητα, δια της κατανόησης του στόχου της απογραφής. Απαιτείται λοιπόν

- Χρόνος ώστε να επιτευχθεί η επικοινωνία

- Η αποδοχή από την ομάδα και η κατανόηση της ομάδας από τον απογραφέα
- Συμμετοχή των ίδιων των Τσιγγάνων στο εγχείρημα σε όλες τις κλίμακες, από το επίπεδο του σχεδιασμού - σε κεντρικό επίπεδο, Ομοσπονδία – μέχρι το επίπεδο της υλοποίησης όπου θα συμμετέχουν η Ομοσπονδία, οι Σύλλογοι, σε πιο επιτελικές θέσεις, αλλά και οι ίδιοι στις ομάδες απογραφών με μέλη από τις ομάδες που θα πρέπει να απογραφούν.

Οι ομάδες αυτές πρέπει να είναι μεικτής σύνθεσης οπωσδήποτε και θα πρέπει να εκπαιδευτούν μακροχρόνια στις επιστημονικές μεθόδους έρευνας, καθώς και στο ειδικότερο ζήτημα της ιδιομορφίας των Τσιγγάνων, αφού από την εργασία τους θα εξαρτηθεί σε ένα μεγάλο βαθμό η επιτυχής έκβαση του εγχειρήματος.

Στην πραγματικότητα με βάση τα προαναφερθέντα, η απογραφή των Τσιγγάνων οφείλει να είναι μια διαδικασία η οποία θα διαρκέσει τον απαιτούμενο χρόνο προκειμένου να γίνει αποδεκτή η ομάδα των απογραφών και να γίνει κατανοητή η αναγκαιότητα από την ομάδα – στόχο.

Οι προτεινόμενες ενέργειες λοιπόν είναι :

- Ο σχεδιασμός του επιχειρησιακού σχεδίου
- Η συγκρότηση του μηχανισμού της απογραφής:
 - * Κεντρική επιτελική ομάδα προγραμματισμού – σχεδιασμού δράσεων και εντοπισμού των ομάδων και στην συνέχεια συγκέντρωση και επεξεργασία των στοιχείων της απογραφής.
 - * Ομάδες συντονισμού σε επίπεδο νομού – υποδοχέα Τσιγγάνων στις οποίες θα συμμετέχει τουλάχιστον ένας απογραφέας από τις ομάδες απογραφών, με ένα υπεύθυνο που θα έχει το ρόλο της επικοινωνίας με την κεντρική ομάδα.
 - * Ομάδες απογραφών που θα αντιστοιχούν σε μια ή περισσότερες τσιγγάνικες ομάδες, σε ένα ΟΤΑ.
- Η εκπαίδευση των ομάδων, όπως ήδη αναφέρθηκε όσον αφορά την μεθοδολογία και τα χαρακτηριστικά της ομάδας – στόχου. Αναμενόμενος χρόνος εκπαίδευσης ένας μήνας στον οποίο συμπεριλαμβάνεται τόσο η θεωρητική όσο και η γνώση στο πεδίο της έρευνας .

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη της διαδικασίας είναι :

- Η προετοιμασία της κεντρικής μονάδας συντονισμού – παρακολούθησης με τα απαραίτητα χαρτογραφικά υπόβαθρα και την κατάλληλα σχεδιασμένη βάση δεδομένων και η χρήση όλων των κατάλληλων μεθόδων με έμφαση στις κοινωνικές ιδιαιτερότητες ώστε να αρχίσουν να εγγράφονται από την πρώτη στιγμή τα εισερχόμενα από τις ομάδες απογραφών. Εκτιμάται ότι η εργασία πεδίου των ομάδων απογραφών θα πρέπει να διαρκέσει ένα δίμηνο και κατά τη διάρκεια αυτού του διμήνου μέχρι και την τελική απογραφή την συγκεκριμένη ημέρα που θα προσδιορισθεί, η κεντρική μονάδα θα πρέπει με βάση τις πληροφορίες να ενημερώσει την βάση δεδομένων και τα χαρτογραφικά υπόβαθρα.
- Η προετοιμασία των ομάδων – στόχων από τις ομάδες απογραφής
- Η προετοιμασία όλου του μηχανισμού και των ίδιων των ομάδων – στόχων για τις μετακινήσεις τόσο κατά τη διάρκεια της έρευνας όσο και κατά τη διάρκεια της ημέρας της απογραφής. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση στο βαθμό κινητικότητας κατά τη διάρκεια της δίμηνης επιτόπιας έρευνας από τις ομάδες απογραφής και από τον ίδιο τον κεντρικό μηχανισμό καταγραφής με διαρκή ενημέρωση της αρχικής σχεδιασθείσας βάσης δεδομένων προκειμένου να μπορεί να ενσωματώνει νέα στοιχεία, τα οποία δεν είχαν προβλεφθεί, ενώ παράλληλα να μπορεί να διαχέει την πληροφορία, οδηγίες κατευθύνσεις προς τις ομάδες απογραφής.

Η επικοινωνία των τριών επιπέδων δράσης για μεν την προετοιμασία – εκπαίδευση θα γίνεται με σεμινάρια, ενώ για την μετάδοση της πληροφορίας από το πεδίο της με GSM, Web applications, email, fax.

Η λήξη της διαδικασίας απογραφής σηματοδοτεί, όπως και σε όλες τις αντίστοιχες δράσεις, την έναρξη της διαδικασίας επεξεργασίας των συλλεχθέντων στοιχείων, τα οποία, όπως αναφέρθηκε, θα είναι ταξινομημένα ήδη κατά τη διάρκεια των καταγραφών και της απογραφής στη γεωγραφική βάση δεδομένων. Τα στοιχεία που θα παραδοθούν θα αφορούν πεδίο αναφοράς τον ΟΤΑ, και συγκεκριμένα την γειτονιά στην οποία έγινε η απογραφή και θα περιλαμβάνει

- Ψηφιοποιημένα υπόβαθρα με τα στοιχεία απογραφής σε στρατηγικές κλίμακες και λεπτομερείς για καλύτερη χωρική ανάλυση.
- Πίνακες ανά κατηγορία στοιχείων σε ψηφιακή μορφή, τα οποία δεν δύνανται να έχουν γεωγραφική υπόσταση και ποσοτική ανάλυση, π.χ ποιοτικά δεδομένα.

ΔΙΑΦΑΝΕΙΕΣ

Η Χρήση των ΓΠΣ στην απογραφή των Τσιγγάνων

Καραθανάση Εφη Δρ. Αρχιτέκτων – Πολεοδόμος ΕΜΠ

Δογάνης Θάνος Δρ. Τοπογράφος Μηχανικός ΕΜΠ

Τι ανάγκες καλύπτει

- Πολιτική ένταξης (*Ολοκληρωμένο πρόγραμμα ένταξης Τσιγγανων Γ' ΚΠΣ*)
- Διαδημοτικό Δίκτυο
- Ομοσπονδία Τσιγγάνων
- Σύλλογοι Τσιγγάνων

Τα στοιχεία υπάρχουν από:

- υλοποίηση τοπικών Σχεδίων
- Δήμους του Διαδημοτικού δικτύου
- ΔΕΠΟΣ
- Περιφέρειες
- ΕΕΤΑΑ

Πανελλαδικό Πρόγραμμα Ένταξης των Τσιγγάνων

Κατοικία (Αξονας 1)

- Δημιουργία νέων οικισμών (*Μέτρο 1*) συμπεριλαμβανομένης της αγοράς / παραχώρησης γης, του πολεοδομικού και χωροταξικού Σχεδιασμού, των δικτύων υποδομής – έργων διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου, της δημιουργίας υποδομών για την παροχή Κοινωνικών Συνοδευτικών Υπηρεσιών
- Βελτίωση υφιστάμενων κατοικιών (*Μέτρο 2*)

Οικιστικό Περιβάλλον

- Βελτίωση σε υφιστάμενους οικισμούς (Μέτρο 3) συμπεριλαμβανομένων των δράσεων που προαναφέρθηκαν στο Μέτρο 1.
- Οργάνωση Υποδομών Κατασκηνώσεων για διερχόμενους πληθυσμούς (Μέτρο 4) συμπεριλαμβανομένων της αγοράς γης, των δικτύων υποδομής και έργων διαμόρφωσης περιβάλλοντος και της δημιουργίας υποδομών για κοινόχρηστες εξυπηρετήσεις

Υπηρεσίες

- Υπηρεσίες παρεχόμενες από δομές (Μέτρο 1) όπου συμπεριλαμβάνονται η Κατάρτιση, η προώθηση στην απασχόληση και η Εκπαίδευση
- Υπηρεσίες παρεχόμενες από ΟΤΑ, (Μέτρο 2) όπου συμπεριλαμβάνεται Υγεία – Πρόνοια, Πολιτισμός, Αθλητισμός και Επιμόρφωση.

ΕΠΕΙΔΗ

- Τα στοιχεία είναι δευτερογενή και ενδεικτικά
- Απαιτούνται
 - κριτήρια ιεράρχησης – αξιολόγησης των αναγκών για την παρακολούθηση του ολοκληρωμένου προγράμματος
 - Πιθανές αναθεωρήσεις

Επομένως

- Η απογραφή των Τσιγγάνων είναι επίκαιρη και αναγκαία ενέργεια για την υποστήριξη και παρακολούθηση του πανελλαδικού προγράμματος
- Η μεθοδολογία υλοποίησης της πρέπει να προσαρμοστεί στην κοινωνική ιδιαιτερότητα των Τσιγγάνων

Στόχοι της απογραφής

Να ανταποκρίνεται στους τομείς των δράσεων του Ολοκληρωμένου Προγράμματος

- Τα στοιχεία να είναι ομοιογενή ώστε να συγκρίνονται και να συνδυάζονται.
- Να αποδίδεται σωστά η χρονική (λόγω κινητικότητας) και χωρική διάσταση

Ενδεικτικό Περιεχόμενο Απογραφής (1)

- Δημογραφικά στοιχεία: Αριθμός οικογενειών, αριθμός μελών και ηλικία τους, Οικογενειακή Κατάσταση, πολιτογράφηση
- Μετακινήσεις : Λόγος μετακίνησης, περιοδικότητα, χρόνος και περιοχή μετακινήσεων, μέσο μετακίνησης, μέλη που μετακινούνται
- Απασχόληση : Επαγγέλματα που ασκεί το κάθε μέλος, εργαζόμενα μέλη και ηλικία τους, χρόνος απασχόλησης, αναγκαιότητα μετακίνησης, τρόπος γνώσης του επαγγέλματος, επιμέρους ερωτήσεις για κάθε κατηγορία επαγγέλματος και για τη βούλησή τους, άνεργα μέλη και ηλικία τους.
- Εκπαίδευση : Επίπεδο γνώσεων του κάθε μέλους της οικογένειας και ανάλογη ηλικία. Λόγος αναστολής των σπουδών.
- Κατοικία : Είδος κελύφους (σπίτι, καλύβα, αντίσκηνο). Εκτίμηση του απογραφέα για τα μ², αριθμός δωματίων, εξυπηρετήσεις (κουζίνα, WC), Υποδομές, Εξοπλισμός. Χρόνος διαμονής στο συγκεκριμένο κέλυφος, χρόνος κατασκευής του, προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Αν πρόκειται για σπίτι: ιδιοκτησιακό καθεστώς (ιδιόκτητο, νοικιασμένο, παραχωρημένο), τίτλος ιδιοκτησίας (σε ποιόν ανήκει) – Όροφοι, αριθμοί κατοικιών, καταγραφή της βούλησή τους.

Ιδιαιτερότητες Απογραφής

- Η απογραφή πρέπει να προσαρμοστεί στην κοινωνία των Τσιγγάνων, της οποίας οι ιδιαιτερότητες σε σχέση με το θέμα της απογραφής είναι:
 - Πολυμερής κοινωνία
 - Δυαδικό σύστημα μετακίνησης και εδραιοποίησης
 - Κλειστή κοινωνική δομή
 - Ανοικτή οικονομική δομή
 - Διγλωσσία – Διαφορετικοί κώδικες επικοινωνίας

Μέθοδος Απογραφής

Γνωστές μέθοδοι έρευνας πεδίου

- Συμμετοχική παρατήρηση
- Συνεντεύξεις

Η απογραφή πρέπει να εξισοροπήσει ανάμεσα στις δύο μεθόδους

Αποδοχή του απογραφέα από την ομάδα στόχο

Κατανόηση του στόχου της απογραφής από την κοινωνία των Τσιγγάνων

Απαιτούμενες Ενέργειες

- Συγκρότηση μηχανισμού απογραφής
 - Κεντρική επιτελική ομάδα προγραμματισμού σχεδιασμού και επεξεργασίας
 - Ομάδες συντονισμού σε επίπεδο νομού
 - Επόπτες
 - Ομάδες απογραφών
- Εκπαίδευση Ομάδων απογραφής
- Συμμετοχή Τσιγγάνων σε όλα τα επίπεδα

Οργάνωση Πληροφοριακού Συστήματος

- Επικοινωνίες (GSM, Web applications, e-mail, Fax)
- Γεωγραφικό Πληροφοριακό Σύστημα βασισμένο σε τεχνολογίες Διαδικτύου για:
 - Άμεση και εύκολη πρόσβαση απο οπουδήποτε δεδομένης της κινητικότητας της απογραφής.
 - Άμεση οπτικοποίηση αποτελεσμάτων.
- Υπόβαθρα Στρατηγικών Κλιμάκων και λεπτομερειακών για καλλίτερη χωρική ανάλυση.